

Pozůstatky šibenice

Tišnov, okr. Brno-venkov, Jihomoravský kraj

17.–18. století

0,5 km

Navigační bod: N 49°20'20.05",
E 16°26'23.98" (vstup).

Přístup: Od autobusové zastávky Tišnov, Trnec po modré turistické značce 380 m vzhůru ulicí Trnec, vlevo kolem dětského hřiště do lesa k rozcestníku a dále cestou vlevo 100 m k poloze Na Spravedlnosti.

Význam: Významný doklad výkonu hrdelního práva. Archeologicky zkoumané základy šibenice.

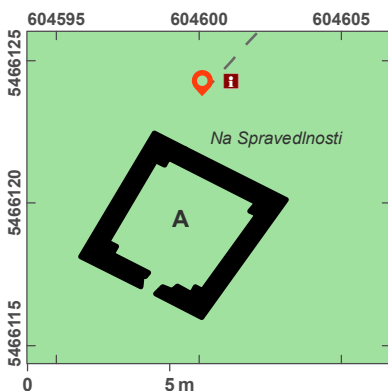
Historie: Středověké jádro Tišnova se rozkládá při jižním a jihovýchodním okraji kopce Květnice. Tišnov se uvádí roku 1240 jako trhovářská ves, která připadla ke klášteru cisterciácké Porta Coeli již po jeho založení královnou Konstancí roku 1232. V majetku kláštera zůstal Tišnov až do jeho zrušení roku 1782 Josefem II. Již před rokem 1335 vedl obec rychtář, který se řídil podle brněnského práva včetně hrdelních případů.

Brněnská městská rada jako nadřízený orgán rozhodovala o formě potrestání odsouzeného a tišnovský soud rozsudek realizoval. Jako nástroj k výkonu hrdelního práva byl v Tišnově používán *pranýř před radnicí

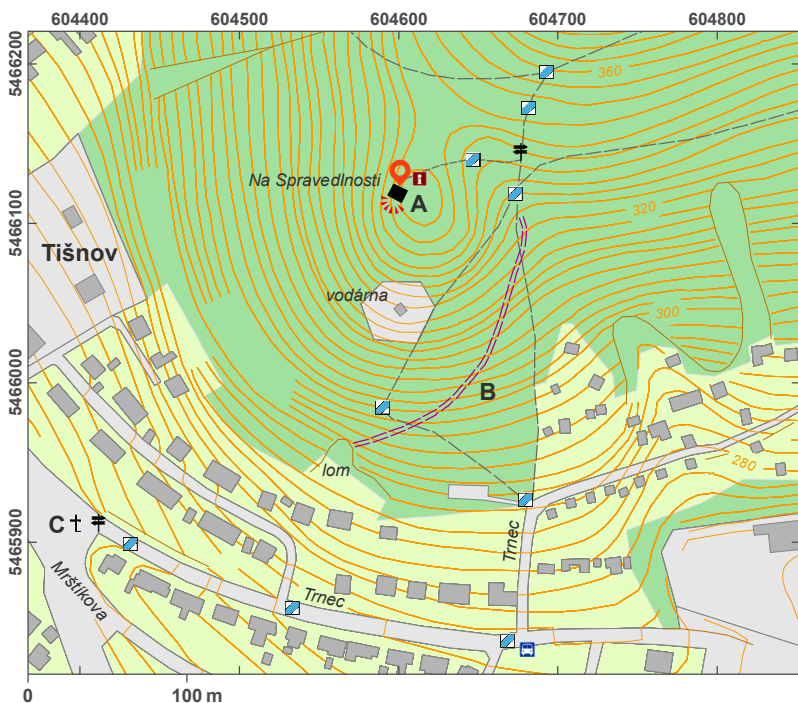

↑ 3D model I. Vokáč

na tehdejších Horním náměstí, *stínadlo za Humpolkou a na holém návrší Klucaniny z dálky viditelná *šibenice (A). Díky písemným záznamům z brněnského kopiáře vedeného mezi lety 1599–1616 jsou známy jména popravených odsouzenců na tišnovské šibenici a v jakém roce byl rozsudek proveden. V roce 1599 byl v Tišnově oběšen Řehoř Kotas, 1602 Šimek Holý a 1613 Bartoň Motýčka. Jejich poslední cesta vedla patrně dnešní ulicí Brněnskou, kolem Humpolky z města ven a od roku 1713 přes kapli sv. Anny, jako možného místa posledního rozloučení. Dnes její přibližnou polohu připomíná litinový kříž (C), umístěný na travnatém ostrůvku mezi ulicemi Trnec, Na Nové a Mršítkovou. Šibenice fungovala určitě již od konce 16. století do roku 1754, kdy byl dekretem Marie Terezie zrušen městský soud v Tišnově a jeho kompetence byly přeneseny do Brna. Po těchto reformách hrdelního práva došlo k postupnému odstraňování a zániku popravišť. Na polohu šibenice na Klucanině odkazuje veduta Tišnova z roku 1728 od K. J. Vokouna, ale její přesné místo doložil až *archeologický výzkum v roce 2014 pod vedením J. Ungera.

Popis: Relikt šibenice se nachází na terase v jižním svahu vyvýšeniny Klucanina, která se rozkládá na východním a jihovýchodním okraji obce nad cestou z Tišnova do Drásova. Archeologickým výzkumem byly odhaleny základy mírně lichoběžníkovitého tvaru o délce stran přes pět metrů, které jsou v rozích zesílené. Kamenné zdivo bylo zachováno do výšky 30 až 50 cm nad podlaží. Rozšíření v rozích souvisí zřejmě se sloupy, na které byla položena břevna. Na jihozápadní straně bylo znatelné přerušení zdiva, které může naznačovat místo vstupu. Při výzkumu byly nalezeny cihly, zlomky skla,

↑ Ochráněné základy šibenice (před záměrem jejich prezentace) s vyhlídkou. Foto A. Knechtová 2015

↑ Cesta k šibenici. Foto A. Knechtová 2015

knoflíky, zvířecí a lidské kosti v neanatomické poloze, hřebíky, část železného plátu patrně dveřního kování s otvory pro hřebíky, a zlomky keramiky datované od 17. do 18. století. Keramika souvisí pravděpodobně se stavbou, opravami či zánikem šibenice. Antropologickým rozbořením nalezených kosterních zbytků z vnitřního prostoru šibe-

nice bylo určeno minimálně 13 jedinců. Část přístupové komunikace (B) byla určena na základě vyhodnocení *lidarových dat a *archeologického průzkumu. V lese byly identifikovány nevýrazné sníženiny, které mohou být zbytky úvozové cesty vedoucí obloukem k šibenici. Její spodní část se nedá díky zástavbě rekonstruovat.

Detektorovým průzkumem byly nalezeny dva hladké arsenbronzové knoflíky datované do 2. poloviny 18. století. Dalším artefaktem z horní části zkoumané cesty je větší polovina stříbrného šestikrejcaru císaře Leopolda I., raženého v kremnické mincovně. Lokalitu lze vnímat jako významný doklad hrdelního práva na Moravě, ověřený archeologickým výzkumem. [ak]

Okolí:

Předklášteří (BO), středověké osídlení v jeskyni na výšině Kozí brada: N 49°20'35.27", E 16°24'17.03" (2,6 km).

(2) Železné (BO), pravěké hradiště: N 49°21'51.48", E 16°26'52.77" (2,9 km).

(3) Předklášteří, (BO), středověká fortifikace na kopci Čepička: N 49°21'10.74", E 16°23'15.07" (4,1 km).

Literatura: Doležel a kol. 2013; Pěnička 2014; Unger 2014; Divíšek a kol. 2015.

↑ Veduta Tisnova z roku 1728 od K. J. Vokouna. Archiv města Brna. Výřez se stínadlem, kaplí sv. Anny a šibenicí. Popisky : č. 1 – kostel sv. Václava, č. 2 – fara, č. 3 – radnice s pranyřem před průčelím, č. 16 – dům U Bílého lva, č. 28 – Klucanina – obecní pozemky (obecní vrch a les Klucanina), č. 29 – šibenice, č. 30 – stínadlo a č. 13 – kaple sv. Anny